

> DÜBAM
DUNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

Köşe Yazarlarının Gözünden: Mustafa Koç

DÜBAM

KÖŞE YAZARLARININ GÖZÜNDEN: MUSTAFA KOÇ

Genel Yayın Yönetmeni
Akif Emre

Yayın Koordinatörü
Hazinadar Hasan Hız

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

dübam

İÇİNDEKİLER

Taner Timur

Koç ailesinin 'Saga'sı ve bir Koç'un ölümü.....9

Murat Bardakçı

Mustafa Koç'un 20. göbekten cediti kim?.....16

Taha Akyol

Koçlar ve Sanayileşme.....20

Emre Kongar

Demokratik ve uygar bir burjuva.....24

Bekir Çoşkun

Cennet kapılarını açsın.....28

Salih Tuna

Koç'un ölümünün Gülen'le alakası ve Kılıçdaroğlu'nun talihi.....30

Emre Aköz

Mustafa Koç.....34

İsmet Berkan

Mustafa Koç'un en büyük başarısı.....39

Hasan Bülent Kahraman

Ailede ölüm.....42

İlber Ortaylı

Mustafa Koç'un ardından.....45

Yılmaz Özdil

Mustafa Koç.....48

Vedat Bilgin

Türk sanayisi ve koç ailesi53

Fatma Barbarosoğlu

Bir ibret bahsi olarak Mustafa Koç'un ölümü.....56

(SUNUŞ)

Mustafa Koç hakkında farklı siyasi cephede hatta zıt dünya görüşlerine sahip kalemler yazılar yazdı. Bunların önemli kısmının ortak noktası da genel bir övgü niteliğinde olmasıydı. Koç ve ailesinin temsil ettiği sermaye ve bunun kültürel siyasal etkisi ele alınmadan, sistem eleştirisine tabi tutmadan anlaşılması imkansız olduğu halde, olay tümüyle kişiselleştirildiği gözlemlendi.

Türkiye'nin en zengin ailesinin başında bulunan bir zatın ölümü elbette önemliydi. Ancak onu önemli kılan sistemik ilişkilere değinmeden değerlendirme yapmak da anlamsız ve hatta imkansızdı.

Farklı fikirlerdeki yazarların Mustafa Koç ve ailesi ile ilgili kaleme aldıkları yazıların bazılarını DÜBAM olarak bir dosyada birleştirdik.

Türkiye'nin yakın dönem tarihi üzerinde kafa yoranlara da faydalı olmasını temenni ediyoruz.

dübam

Koç ailesinin 'Saga'sı ve bir Koç'un ölümü Taner Timur

Her ölüm üzücüdür, özellikle de erken ölümler; ne var ki bazı ölümler üzücü oldukları kadar düşündürücü de oluyorlar. Mustafa Koç'un hayata veda edişi de bende böyle duygular uyandırdı; hem üzüldüm, hem de geçmişe daldım; tarihi sorguladım.

Kendisiyle hayatta bir kez karşılaşmıştım; bir ödül töreninde, uzaktan uzağa. Koç Vakfı, 2012 yılında "eğitim" alanına ayırdığı ödüle, bizi de sevindiren bir seçimle, eski hocamız ve şimdiki dostumuz Nermin Abadan Unat'ı layık görmüştü. O günden beri de Mustafa Koç denilince, gözlerimin önüne, ödülü takdim ederken güzel bir konuşma yapan gülyüzlü, heybetli bir adam geliyor.

O törendeki konuşmasında genç holding başkanı, Dünya Ekonomik Forumu'nun verilerine göre Türkiye'nin eğitim alanında dünyada ne kadar gerilerde olduğunu anlatmıştı. Eğitim kalitesinde 94. sırada, matematik ve bilim alanında 103. sırada, öğretmenlerimizin eğitiminde 86. sırada, kadınların iş gücüne katılma oranında ise 133. sırada olduğumuzu hatırlatmıştı. Büyük burjuvazinin laik cumhuriyete bağlılığını gösteren ve bunu da yaşamı laik cumhuriyetle özdeşleşmiş bir akademisyeni ödüllendirerek simgeleyen güzel bir törendi.

...

Koç ailesinin son yüz yıllık tarihi bu ülkede kapitalist gelişmenin hem hayati bir parçasını, hem de aynasını teşkil eder. Cumhuriyetle birlikte sermaye birikiminin nasıl başladığını, bu sürece devletin katkılarının ne olduğunu ve yabancı sermayeyle ilişki ağlarının nasıl örüldüğünü büyük ölçüde bu aynada okuruz. Ve her iktisat tarihçisi cumhuriyet yıllarını incelerken ister istemez biraz da Koç ailesinin tarihçisi olmak zorundadır. “İktisat tarihçisi” diyince de akla mutlaka diplomaları, akademik dereceleri olan biri gelmesin. Örneğin bu konuda belki de en öğretici eseri ilkokul diplomalı biri verdi: Vehbi Koç; 1973'te yayınladığı “Hayat Hikâyem” başlıklı eseriyle. Bu da doğal değil mi? Demiştik ya, bu ülkede kapitalizmin tarihi Koç'ların tarihiyle karışıyor. Bunu da en iyi kim anlatabilir?

...

Koç ailesinin “saga”sı geçen asrın ilk yıllarında Ankara'nın ticari bir mahallesinde başlıyor. O günleri anarken, kurucu baba, “çocukluğumun geçtiği yıllarda evlerimizde ne akar su, ne elektrik ne de ısınmak için kömür sobası vardı” diyor. Dede Koç'un hayata başladığı maddi ortam işte bu; o tarihlerde sıradan bir ailenin yaşam çerçevesi!

O da benzer bir yoksulluk içinde. Fabrikalar, bankalar, büyük imalathaneler hak getire! Olduğu kadarıyla ticaret ve zanaat hayatı da daha çok gayrimüslimlerin elinde. “O yıllarda, diyor Vehbi Koç, her dükkân açan Türk, başka bir şey bilmeyip bakkallıktan işe başladığı için, biz de bakkallıktan başladık”. Ve bu koşullarda, toplumsal hiyerarşi de şöyle oluşuyor: “Ankara'nın en önemli insanları resmi erkândı. Şehirde vali, belediye reisi, defterdar, müftü, nüfus

başkâtibi çok büyük kişilerdi. Vali vilayetten çıkıp çarşıdan geçerken, herkes işini gücünü bırakıp 'Vali Paşa gidiyor!' diye selamlardı. Bugün bu tören devlet ve hükümet başkanlarına bile yapılmaz oldu". Kemal Tahir'in 1970'lerde büyük tartışmalara yol açan "Devlet Ana"sının 1910'lardaki temsilcileri. Panellerde "bu ülkede acaba ulusal ve devrimci bir burjuvazi var mı?" diye tartıştığımız günleri anımsıyorum...

•••

Toplumsal durum böyle; bir yanda Devlet ana, öbür yanda gayrimüslim iş dünyası ve bir yerlere gelebilmek için, Koç ailesi her ikisine de muhtaç.

Devlet'le ilişkiler daha Kurtuluş Savaşı başlarken, 19 yaşındaki Vehbi'nin BMM matbaasına tashihçi olarak girmesiyle kuruluyor. Genç tüccarın dilekçesini kabul eden de az buz biri değil; Meclis genel sekreteri Recep Peker. Geleceğin ünlü işleri bakanı, onu "dükkân işini bırakacaksın!" diye sert bir şekilde ikaz da ediyor; öyle ya, hiç devlet memuru ticaretle uğraşır mı?

Derken vatan kurtuluyor, işler ilerliyor ve 1927'de Vehbi Bey evlenip dünya evine giriyor. Bu sırada çevresi de hayli genişlemiş durumda... Düşününde devlet ricalini Reşit Galip ve İstiklal mahkemelerinin ünlü "Ali"leri temsil ediyorlar. Sanat dünyasının temsilcisi ise Münir Nurettin Bey... Bir elinde kılıç, öbür elinde saz, doğrusu Vehbi Bey dengeyi iyi sağlıyor.

•••

Bu sınıfsal dönüşüm öyküsünün en dikkat çeken taraflarından biri de, Ermeni tehcirinden ve Yunan işgalinden sonra bile gayrimüslimlerin iktisadi yaşamımızda ne kadar önemli bir yer işgal ettikleri! Daha iş hayatına başlarken, "Çarşı'da Rum, Ermeni, Musevi

komşularımız vardı; diyor Vehbi Bey; bu komşuların ne gibi işler tuttuklarını inceledim”. İnceliyor ve yararlanıyor. Gerçekten de iş hayatında önlenemez yükselişinin her aşamasında, Koç ailesinin ya bir Ermeni, ya bir Rum ya da bir Yahudi iş adamıyla işbirliği içinde buluyoruz. Ankara’dan İstanbul’a da Vehbi Bey, ilk adımlarını yine bir Ermeni ailesinin, İkiyan’ların yardımıyla atıyor. Ve Koç imparatorluğunun kuruluş öyküsü, bu yönüyle de Osmanlı Devleti’nin, gerçeklerden uzak bir “milleti hâkime - milleti mahkûme” saplantısı içinde nasıl bir entegrasyon kültürü yaratamadığını ve bununla da ciddi bir ekonomik potansiyelin nasıl harcandığını sergiliyor. Koç’ların iş alanında çağdışı din fanatizmi ve dar milliyetçilikten uzak tutumları kuşkusuz ailenin lehine kaydedilecek bir tutumdur.

...

2. Dünya Savaşı’ndan sonra Vehbi Bey’in Amerika’ya yaptığı seyahat, ailenin ticaretten sanayiye geçişinde de bir dönüm noktası olacaktır. Ne var ki savaş yıllarında karaborsacılık ve Milli Korunma Kanunu uygulamaları, şirket kârlarını artırmış olsa bile, iş dünyasını da kirletmiştir. Koç Holding kurucusu bu karanlık dönemi, özeleştiri de yaparak şöyle anlatıyor: “1939’dan 46’ya kadar kuruluş olarak ahlakımız bozuldu; duyduğumuz veya duymadığımız birçok olaylar geçti; tabii bilerek bilmeyerek müşteri karşısında biz de lekelenedik”. Ne var ki Vehbi Bey’in “iki yıla yakın bir zaman düşünüp hazırladığım” dediği Amerika seyahati ile yepyeni bir dönem başlayacaktır. Bu seyahatle ilgili –bugün bazı yönleriyle mizahi görünebilecek anılarda, şirketin nasıl General Electric ile anlaşıp ampul üretimine başladığının öyküsünü buluyoruz. Sanayi imparatorluğuna gidecek yolun ilk taşı, böylece bu seyahatte konulmuştur. Gerisi hızla gelecektir.

...

Burjuva demokrasilerinde sermayedar sınıf genellikle siyasetle

yakından ilgilenir; fakat bunu pek de belli etmez, vitrinde görünmek istemezler. Oysa ilkel sermaye birikimini tek parti döneminde gerçekleştiren Koç ailesi bu konuda farklı bir çizgi izleyecektir. Öyle ki, Vehbi Bey, henüz 19 yaşındayken Ankara’da kurulan Müdafayı Hukuk Cemiyeti’ne kaydını yaptırıyor ve daha sonra da aynı doğrultuda ilerleyerek CHP’li oluyor. Buraya kadar güzel; fakat DP iktidara gelince işler de değişiyor; baskılar başlıyor ve giderek de ağırlaşıyor. Kendisinden CHP’den istifa etmesi ve DP’ye kaydını yaptırması istenmektedir. Vehbi Bey direnmiyor; böyle bir değişimin itibarını çok sarsacağını, kendisinin CHP’de hiçbir aktif görevi olmadığını, bu partinin iktisadi alanda önerdiği yedi önlemden hiçbirini kabul etmediğini söylüyor ve şunları eklemeyi de ihmal etmiyor: “1950 seçimlerinden sonra Halk Partisi’ne milyonlar bağışladığım yolundaki söylentilerin hepsi yalandır. 1954 ve 1957 seçimlerinde her iki partiye de yardım ettim”. Yine denge meselesi; hep dengeyi korumak lazım. Ne var ki bunlar fayda etmez; baskılar artarak devam eder ve sonunda da Vehbi Koç CHP’den istifa etmek zorunda kalır. Burada artık benim anılarım da devreye giriyor; radyodan her gün Menderes’in kurduğu “Vatan Cephesi”ne kayıt olanları dinlediğimiz o karanlık günleri anımsıyorum. Sonra giderek artan gerginlik, korsan mitingler, sokak çatışmaları, kurşunlanan Mülkiye duvarları ve sonunda da bir sabah radyolardan “iktidara el koyduk!” diye gürleyen bir ses! Her halde o gün Vehbi Bey de rahat bir nefes almış olmalı; hayat öyküsünde “27 Mayıs Devrimi’nden sonra Milli Birlik Komitesi’ne ve onu izleyen hükümetlere yazılı veya sözlü görüşlerimi açıkladım” diyor. Görüş açıklamakla da yetinmiyor ve halk yüzüklerini, bileziklerini darboğazdaki Hazine’ye bağışlarken, o da “yıllardır biriktirip sakladığı 26 kilo külçe altını” Devrim hükümetine hediye etmekten kendini alamıyor... Ve artan itibar; birbirini izleyen hükümetler; krizler; giderek büyüyen sermaye...

Büyük iş adamının anılarında yıllarca önce altını çizdiğim bazı satırları tekrar okurken Perşembe günü kaybettiğimiz torununu, Mustafa Koç'u düşündüm. Dev bir kuruluşu genç yaşlarında yıllarca yöneten bu üçüncü nesil temsilcisi, yaşam öyküsünü yazmadan bu dünyadan göçtü. Yine de dostlarının anlattıkları, magazin dünyasına sızan haberler ve bir fotoğrafçı olarak sergilediği resimler, dedesininkinden çok farklı ve çok daha renkli bir hayatı imliyor. Sevecenmiş, kalendermiş, halka yakınmış ve en önemlisi de laik bir cumhuriyetçi, samimi bir Atatürkçü imiş; yakınları onu böyle anlatıyorlar. Başta söyledim, ben de Mustafa Koç'la tek bir defa ve bu tabloya uygun bir atmosferde karşılaştım.

Oysa şu da var: Evet, dedesiyle yaşantısı çok farklı; ne var ki sermaye-siyaset ilişkileri onların kaderlerini yine de bir noktada birleştiriyor. Dün dedesi nasıl Menderes'in baskılarına uğradıysa, günümüzde de Koç ailesi Menderes hayranı Tayyip Bey'in baskılarına uğruyor. İtiraz bu kez biraz farklı: Halkın oyları belliyken, sen hala nasıl "laikçilik" yapabilirsin? Nasıl hala Atatürkçülük diye tutturabilirsin? Daha da vahimi, nasıl otelini Gezici çapulculara sığınak ve revir haline çevirebilirsin? Tayyip Bey'in bunları hoş görmesine imkân var mı? Tayyip Bey öfkeli ve öfkelenince patronları nasıl azarladığı, nasıl ağlattığını anımsıyoruz.

Oysa gerçek şu ki, siyaset adamları yaşadıkları yapay dünyada sık sık yanılıya düşüyor ve kendilerinde olmayan güçler vehmederek kendilerine, çevrelerine ve de ülkeye büyük zararlar veriyorlar. Bakınız, yetmiş yıllık çok partili hayatımızda resmigeçit yapan başbakan ve bakanların çoğunun adı bile unutuldu; fakat Koç'lar hala mevcut; üstelik daha da güçlenmiş olarak ayakta. Çünkü burjuvalar, sınıf kavgasının kurallarını çok daha iyi biliyorlar; üstelik taktik

ve stratejik derinlik de onlarda. Bu durumda, çılgın siyasetçilerden bile fazla korkmuyorlar; daha çok, sayelerinde milyarder oldukları işçi ve emekçi yığınlarından çekiniyorlar. Ve bu ezilen sınıflar uyanıp da bu fakir ülkeyi milyonerlerin, milyarderlerin cirit attığı bir toprak parçası olmaktan çıkarmadıkça, hakça bir düzen kurulmadıkça, daha nice Demirel'leri, Ecevit'leri, Çiller'leri, Erbakan'ları ve de Erdoğan'ları feleğin çemberinden geçireceklerini çok iyi biliyorlar. Ara sıra bazı evlatları tokat yese, hıçkırıklara boğulsa da.. Yine de Mustafa Koç son yolculuğuna çıkarken, daha çok, bir karşı-devrim ortamında zulme direnenlere yardım eden yönüyle anımsanmalı diye düşünüyorum. Bir Haziran günü, bir "kalender" iş adamı olarak "çapulcu"ların yaralarını sararken...

KAYNAK: BİRGÜN

Mustafa Koç'un 20. göbekten cediti kimdir bilir misiniz?

Murat Bardakçı

MUSTAFA Koç'un apansız gidivermesinin ardından hakkında o kadar güzel şeyler söylendi ve birbirinden farklı hemen her çevre üzüntülerini öylesine derinden ifade ettiler ki, bana yazacak pek bir şey kalmadı...

Ama tek bir konunun, daha doğrusu Mustafa Koç'un vefatı öğrenilir öğrenilmez bazı telefonlara gönderilen ahlâk ve terbiye kavramları ile hiçbir alâkası olmayan bir mesajın üzerinde pek durulmadı...

Cenaze henüz soğumamışken etrafa gönderilen çirkefliliklerle, iftiralarla, kin ve nefret ile dolu haysiyetsizliklerle dolu ifadelere cevap vermek bile vakit kaybıdır ama aslında seneler önce ortaya atılan bu iddianın nasıl bir yalan olduğunun bilinmesi için doğruları yazmak şart oluyor...

Ortaya atılan palavra, şöyle: Vehbi Koç ile ortağı Bernar Nahum'un babaları Osmanlı İmparatorluğu'nun 1909 ile 1920 seneleri arasında Hahambaşısı olan Haim Nahum imiş; Haim Nahum 19. asrın sonlarında ortaya çıkan siyonist hareketin liderlerindenmiş, Lozan görüşmelerinde İsmet Paşa'nın danışmanlarından olmasının sebebi de siyonistliği imiş ve Koç ailesinin sermayesi Vehbi Bey'in "babası" Haim Nahum'un Osmanlı Bankası'dan çaldığı altınlarmış!

İŞTE, İŞİN DOĞRUSU

Haim Nahum, Bernar Nahum ve Koç ailesi hakkındaki karalamalardaki yalanların doğrusunu aşağıda maddeler halinde sıralıyorum:

-Hahambaşı Haim Nahum siyonist değil, aksine, antisyonisttir ve bunu Türkiye'nin son dönem tarihi ile ciddî şekilde uğraşan hemen herkes bilir! Nahum Efendi Filistin'de bir Yahudi devleti kurulması çabalarına karşı çıkanların başında geldiği için siyonistler tarafından düşman görülmüş ve ayağının kaydırılması için elden gelen herşey yapılmıştır. Hahambaşı'nın siyonizm ile mücadele maksadıyla kurduğu cemiyetlerin yayınları ve yazdığı dünya kadar yazı ortadadır ama kendi yalanlarına önce kendileri inanan ve etrafa düşmanlık tohumları ekmekten başka bir işe yaramayan zavallılar desteksiz atıp "üstad" diye ortalarda dolaşmak dururken neden okusunlar ki?

-Antisyonizmin önde gelen isimlerinden olan Nahum Efendi'nin Lozan'da "gayriresmî" danışman olarak bulunmasının sebebi de iddia edilen ama vârolmayan siyonistliği falan değil Millî Mücadele'ye verdiği destek, Avrupa'daki geniş çevresi ve engin Fransızcasıdır.

-Vehbi Koç ile ortağı Bernar Nahum'un Hahambaşı Haim Nahum ile hiçbir alâkaları yoktur. Vehbi Bey'in kimin oğlu olduğu zaten belli: Ankaralı Koçzade Hacı Mustafa Efendi'nin oğlu, Bernar Nahum ise Haliç taraflarının sâkinlerinden ve İstanbul'un Musevî cemaatinden orta halli bir esnafın çocuğudur ve ailesi Adrian Streater'in yayınladığı "Monsieur Bernar Nahum" isimli biyografide detayları ile anlatılmıştır. Ama dedim ya, soyadı benzerliğinden bile bu kadar palavra atıp ortalıkta "üstad" diye dolaşmak varken işin doğrusunu öğrenmek için araştırmaya ne gerek var?

YAYINLANDI AMA OKUYAN KİM?

-Ben, Vehbi Koç ile ortağı Bernar Nahum'un babaları olduğu yalanına maruz bırakılan Hahambaşı Haim Nahum'un asıl oğlu Jojo

Nahum'u, bundan seneler önce Paris'te tanımıştım. Şimdi hayatta olmayan Jojo Bey öyle Fransız yahut Yahudi mösyösü falan değil, bir Osmanlı beyefendisi idi ve babasının Fransızca olarak kaleme aldığı hatıralarının yayınlanmamış tam metni onda bulunuyordu. İmparatorluğun son seneleri bakımından gayet önemli olan hatıralar inşaallah günün birinde yayınlanır...

-Ve, meselenin asıl önemli tarafı, Koç ailesinin cediti...

Aile, Anadolu tasavvufunun ve Melâmetî yolunun en önemli isimlerinden olan Hacı Bayram-ı Velî'nin soyundan gelir; rahmetli Vehbi Bey, 1352 ile 1429 arasında yaşayan ve İkinci Murad zamanında çok daha etkili bu büyük evliyanın 18., Rahmi Bey 19., dün defnedilen Mustafa Koç da 20. göbekten torunlarıdır.

Hacı Bayram-ı Velî'nin neslini gösteren ilk "şecere" yani "soyağacı" 17. yüzyılın nihayetinde hazırlanmış, kendisi de Hacı Bayram'ın torunlarından olan ve 1996'da vefat eden Büyükelçi ve Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri Fuad Bayramoğlu bu şecereye günümüze uzanan nesilleri de ilâve etmiş ve soyağacının son hâline 1983'te, Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanan büyük boyda iki cildlik "Hacı Bayram-ı Velî, Yaşamı, Soy, Vakfı" isimi kitabında yer vermiştir.

İŞTE, GERÇEK SOYAĞACI

Fuad Bayramoğlu'nun yayınladığı şecereye göre Vehbi Koç ile eşi Sadberk Hanım, Hacı Bayram-ı Velî'ye şu şekilde bağlanırlar:

-VEHBİ KOÇ'UN SOYAĞACI: Hacı Bayram-ı Velî - Şeyh Ahmed Baba - Şeyh Edhem Baba - Şeyh Tayyib Baba - Şeyh Salih Baba - Şeyh Mehmed Baba - Şeyh Ahmed Baba - Şeyh Kasım Baba - Şeyh Tayyib Baba - Şeyh Ahmed Muhlis Baba - Şeyh Mehmed Tayyib

Baba - Şeyh Şemseddin Bayramoğlu - Şeyh Mustafa Baba - Şeyh Salih Baba - Haydar Baba - Mustafa Bey - Ahmed Bey - Necibe Hanım - Vehbi Koç.

-SADBERK KOÇ'UN SOYAĞACI: Hacı Bayram-ı Velî - Şeyh Ahmed Baba - Şeyh Edhem Baba - Şeyh Tayyib Baba - Şeyh Salih Baba - Tâci Hacı - Fatma Hatun - Saime Hatun - Müderriszâde Şeyh Mustafa - Abdülkerim Efendi - Sadullah İzzet - Necib Bey - Sadullah Aktaş - Sadberk Koç.

Bugün bu köşede, Fuad Bayramoğlu'nun hazırladığı ve şimdi İstanbul'da, Sadberk Hanım Müzesi'nde bulunan bir başka şecerinin fotoğrafı yeralıyor. Şecere büyük boyda olduğu için isimlerin düzgün şekilde okunması mümkün değil ama merak edenler müzeye gidip aslını görebilir yahut Fuad Bey'in eserine müracaat edebilirler!

“Memlekette onbinlerce kişiye iş imkânı sağlayan bir aile Yahudi olsa ne olur, olmasa ne olur? Dinlerinin ne önemi var?” diyeceğim ama ortada diğer dinlere mensup vatandaşları “düşman” gören ve gösteren sapık zihniyetin yalanlarını tenezzül bâbında suratlarına çarpmak şart oluyor...

Bu zihniyete asıl cevabı ise rahmetli Mustafa Koç, cenazesinde hemen her kesimi biraraya getirerek bizzat verdi; dolayısı ile fazla bir şey söylememe pek lüzum yok...

KAYNAK: HABERTÜRK

SANAYİLEŞME tarihimizin simgesi olan Koç ailesinin üçüncü kuşağı, Mustafa Koç'un şahsında hem insani meziyetlere hem iş dehasına sahip bir yönetici çıkarmıştı.

'İş dehası' deyip geçmeyin; dünyada ve gecikerek bizde modernleşmenin en önemli unsurlarından biri 'iş dehası'nın ortaya çıkmasıdır.

Avrupa'da 16. yüzyılda ortaya çıkan 'iş dehası' bizde çok gecikti. Tanzimat devrinde Sadık Rifat Paşa, ekmeği "devlet kapısı"nda aramanın yanlış olduğunu, girişimci işadamları yetiştirmek gerektiğini yazdı. O tarihten beri bütün rejimlerimizin amacı budur.

İŞ DEHASI

Merhum Mustafa Koç Amerika'da öğrenimini tamamladıktan sonra 1984 yılında TOFAŞ'ta satış elemanı olarak iş hayatına başladı. Başarısı görüldüğü için, 2003 yılında babası Rahmi Koç, holding yönetim kurulu başkanlığını ona devretti.

2003 yılında Koç Holding'in çalışan sayısı 52.700'dü. Mustafa Koç 12 yılda çalışan sayısını 102.000'e çıkardı.

Sayıda, rakamsal artış değil, eminim çalışanların öğrenim düzeyi de yükselmiştir.

Koç Holding'in bu büyümesi, merhum Mustafa Koç'un iş dehası-

nı gösterir.

Mustafa Koç iş başarısıyla uluslararası ödüller de kazanmıştı.

GİRİŞİMCİ SINIF

Abdülhamid döneminde ilk adımları atılan “Müslüman girişimci” yetiştirme çabaları İttihatçılar döneminde gelişti. Cumhuriyet’in temel politikalarından biri oldu.

Vehbi Koç, bunun en başarılı örneğidir.

Merhum Vehbi Bey’in “Hatıralarım, Görüşlerim, Öğütlerim” adlı kitabı hem genç işadamları için bir el kitabıdır, hem Cumhuriyet dönemi iktisat tarihinin ‘tecrübi’ bir anlatımıdır.

Vehbi Bey 1930’larda “girişimci işadamı yetiştirmek” amacıyla Atatürk döneminde “tekstil, kömür, çimento, inşaat demiri gibi devlet fabrikalarının ürettiği” ürünlerin dağıtım ve satışının özel sektöre verildiğini akıcı bir dille anlatır. Amaç köylü Anadolu’da işadamları sınıfının oluşmasıydı.

CUMHURİYET EKONOMİSİ

İktisat tarihçisi Yahya Tezel’in yeni baskısı yayınlanan “Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi” adlı kitabında verdiği rakamlara göre, 1936-1938 arasındaki iki yıl içinde 217 özel şirket kurulmuştu. Özel yatırımların tutarı da 70 milyon liraya çıkmıştı...

1930’larda artık kibrit, bez, şeker, çimento ithal etmiyor, kendimiz yapıyorduk. Verilen “bayilikler” iş ve sermayeyi Anadolu’ya taşıyordu.

1950’den sonra hızlandı. 1970’lerde Vehbi Koç, o zaman sol aydınların “montaj sanayisi” diye küçümsediği “Anadol” arabasını yaptı. Bugün Türkiye’nin en büyük ihracat kalemlerinden biri otomotiv ürünleridir.

2003'te Mustafa Koç holdingin başına geçtiğinde Koç'un otomotiv ihracatı 2.4 milyar dolardı. 2015'te bu rakamı 9 milyara çıkardığı tahmin ediliyor.

Evet, nereden nereye? Bunda "insan faktörü" fevkalade önemlidir; iş dehasına sahip girişimler, iyi eğitilmiş, dünyaya açık profesyoneller...

Merhum Vehbi Bey de anılarında, 1920'lerde yola çıkanlar içinde en başarılı kendisinin olmasını, dürüstlük ve ticari deha gibi faktörlerin yanında "en iyi adamlarla" çalışmasına bağlar. Yani çok iyi eğitilmiş, dünyaya açık profesyoneller.

19. YÜZYILDA OLSAYDI

Keşke Koçlarımızın, Sabancılarımızın, Eczacıbaşılarımızın Siemens'lerle, Ford'larla, Mitsubishi'lerle beraber ortaya çıkabilecekleri şartlara Türkiye onlar gibi 19. yüzyılda sahip olabilseydi...

Bugün Almanya falan gibi olurduk.

İşin, iş dehasının, girişimci sınıfın önemi!

İktisadi modernleşmemizin büyük isimlerinden Mustafa Koç'a rahmet diliyorum, ailesinin acısını paylaşıyorum.

TURGUT ÖZAL TIP MERKEZİ

Anadolu'dan sevindirici bir haber, Malatya İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi karaciğer naklinde Avrupa'da birinci, dünyada ikinci sıradadır.

Üç yıl önce ziyaret ettiğimde bu büyük başarıdan gurur duymuştum.

Başlıbaşına bir Karaciğer Nakli Hastanesi haline getirildi, bugün

açılışı yapıyor.

Beni de davet eden Sayın Rektör Prof. Dr. Cemil Çelik'e teşekkür ediyorum, emeği geçenleri kutluyorum.

KAYNAK: HÜRRİYET

Demokrat ve uygar bir burjuva

Emre Kongar

Din-tarım devletine ve onun temelini oluşturan toprak ağalığına son vermiştir.

Üstelik orada da durmamış, kendi gelişmesine koşut biçimde zorunlu olarak yarattığı işçi sınıfı ile demokrasinin de önünü açmıştır.

Aslında demokrasi, burjuvazinin toprak ağalarına karşı mücadelesi ile değil, işçilerin burjuvaziye karşı olan savaşımı ile kurulmuştur.

İşçi sınıfının ortaya çıkışı Marksizmi üretmiş, Marx'ın haber verdiği çelişkilerle dolu dünyayı ise işçilerden önce burjuvazi idrak etmiş ve bu çelişkileri hafifletmek için kendine çekidüzen vermeye koyulmuştur.

Demokrasi ve insan hakları, teknolojik ilerlemeler sonunda ortaya çıkan bütün bu sınıfsal mücadeleler sırasındaki kanlı olaylar ve siyasal devrimlerle gelişmiştir.

Bu gelişmede, çöken bir rejimin altında kalarak tümüyle yok olmamak için, elindeki sermayenin sömürsünü kabul edilebilir sınırlara çekmeye razı olan "akıllı" burjuvazinin rolü büyüktür.

[Haber görseli]Osmanlı İmparatorluğu, yukarda kısaca özetlediğim Endüstri Devrimi'nin gelişme çizgisini kaçırmış, din-tarım imparatorluğu aşamasında patinaj yaparak, yozlaşarak ve yıpranarak sonunda yok olmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarının mucizevi bir biçimde kazandıkları Kurtuluş Savaşı'ndan sonra, altyapısı olmadığı için yine mucizevi

diyebileceğimiz bir biçimde kurdukları Türkiye Cumhuriyeti, nihai olarak, Batı'nın Endüstri Devrimi sonrasında ulaştığı "demokratik çağdaş ulusal devlet" aşamasını amaçlıyordu.

Ama siyasal ve ideolojik olarak kâğıt üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti, kendisini üretecek olan iki çağdaş sınıftan, burjuvaziden ve onun güçlenmesinin sonucu olarak gelişen işçi sınıfından yoksundu!

İşte dün genç yaşta, ani ve sırasız bir ölümle aramızdan ayrılan Mustafa Koç, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin bu eksikliğini devlet yardımıyla giderecek olan burjuvazinin çekirdeğini oluşturan ilk öncü ailenin, Koç ailesinin üçüncü kuşak yöneticisiydi.

Koç ailesi, Ankara'daki bir bakkaldan, bir kereste tüccarı, bir kereste tüccarından bir çatı tamircisi inşaatçı, bir çatı tamircisi inşaatçıdan bir müteahhit tüccar, bir müteahhit tüccardan bir sanayici yaratan Türkiye Cumhuriyeti'nin mucizevi kuruluşunun sınıfsal temellerini oluşturan bir simgedir:

Genç Cumhuriyet'in dayanacağı ulusal burjuvazinin simgesi!

Nitekim kurucu dede Vehbi Koç, firmasının (sonradan holdinginin) varlığının Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenlik ve refahına bağlı olduğunu idrak etmiş bir sermayedardı.

Koç ailesi, kendisini var eden Atatürk Cumhuriyeti'ne olan bağlığından hiç sapmamıştır.

Kuruluş dönemindeki devletle iç içeliği, 1950 seçimlerinden sonra sona ermiş, ama artık palazlanan Koç ailesi, kendi başına, üstelik de siyasal iktidarın bütün baskılarına karşın, gelişerek yoluna devam etmişti.

Sermaye birikimi yeterince büyüyen dede Vehbi Koç, bir süre sonra "insan sermayesi" üzerine yatırım yapmaya başlamıştı:

Aile planlaması ve eğitim konularındaki vakıf kuruluşları bütünüyle, Türkiye'nin insan sermayesini geliştirmeye yönelik projelerdi.

Elbette bu arada oğlu Rahmi Koç ve kızları Semahat Arsel, Suna Kıraç ve Sevgi Gönül artık burjuva sınıfının bütün olanaklarından yararlanarak yetiştirilen, çağdaş ve uygar ikinci kuşakuşağı oluşturmuşlardı.

Kurucu dede Vehbi Koç, ikinci kuşak evlatlarıyla birlikte bir yandan sermayesini büyüttü, öte yandan eğitim, kültür ve sanat konularına yöneldi.

İkinci kuşak Koç'ların temsilcisi olan Rahmi Koç, çok iyi bir kariyerist olmasının yanında, Türkiye'de tarih ve arkeoloji konularında öncülük yapmış bir koleksiyoner ve bir mesendir.

Yine ikinci kuşak Koç'ların bir başka temsilcisi olan Suna Kıraç ve eşi İnan Kıraç, aynı biçimde, tarih, arkeoloji, sanat ve müzecilik konularında öncülük yapan komple kültür insanlarıdır.

Sonuç olarak, dünya çapında başarılı üniversitelerden biri seviyesine yükselmiş olan Koç Üniversitesi, Sadberk Hanım, Rahmi Koç Endüstri ve Pera müzeleri, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Bizans pavyonu, Türkiye'nin en önemli bilim ve kültür ödülllerinden biri olan Vehbi Koç Ödülü, Türkiye'de burjuvazinin çekirdeğini oluşturan bir öncü ailenin kültür, eğitim ve sanatına yaptığı katkılardan hemen akla gelenlerdir.

İşte daha annesi ve babası hayattayken, sırasız ve ani bir biçimde aramızdan ayrılan Mustafa Koç, bu ailenin özenle yetiştirilmiş üçüncü kuşak temsilcisiydi.

Dünyayla bütünleşen Türkiye'de burjuvazinin sahip olduğu bütün eğitim olanaklarından yararlanmıştı.

İyi bir yöneticiydi. Holdingi ileriye taşıyordu.

Geniş kültürlüydü. İşletmecilik kadar, siyaset ve sanatla de ilgilendirirdi.

Gerçek bir sportmendi. Golf ve (baba mirası olan) denizcilik başta olmak kaydıyla pek çok alanda aktifti.

Sportmenliği kişiliğine de yansımıştı. Ahlaken de sportmendi.

İyi bir evlat, iyi bir kardeş, iyi bir eş ve iyi bir aile babasıydı. Ailesini hiç ihmal etmezdi.

Ve iyi bir insandı! Sevecendi, iyilikseverdi, bence en önemlisi de güvenilirirdi. (Bence bir insanın erişebileceği en yüksek merteye güvenilirliliktir.)

Mustafa Koç, yukarda kısaca özetlediğim, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundaki burjuvazinin çekirdeğini oluşturan ailenin bütün olumlu birikimini de tevarüs etmişti:

Babası, annesi, halaları ve kardeşleriyle birlikte Türkiye'de çağdaşlığın, demokrasinin, laikliğin, insan haklarının gelişmesinin öncülüğünü yapıyordu.

Çok kısa bir süre önce ülkedeki gelir adaletsizliğine dikkat çeken kardeşi Ali Koç ve gerçek bir kültür emekçisi olan öteki kardeşi Ömer Koç'la birlikte, babası Rahmi Koç'un çizgisinde, dedesi Vehbi Koç'un ruhunu şad edecek bir uygar insan olmuştu.

Zamansız ölümü Türkiye için büyük bir kayıptır.

KAYNAK: CUMHURİYET

Cennet kapılarını açsın...

Bekir Çoşkun

O gece otelin kapı camına iki küçük el yapışmıştı...

Uzun süre bekledi...

Kimi zaman eller yumruk olup cama "açın" diye vuruyordu, kimi zaman halsizleşip avuçlar aşağıya doğru kayarken, arkasında ter ve gözyaşından bir iz

bırakıyordu...

O gece çocuklar kaçıp sığınacak yer arıyorlardı...

Gezi Parkı'ndaki ağaçlar kesilmesin diye başlattıkları, dünyanın her tarafında gururla karşılanacak bir direniş, bir anda "terörist", "vatan haini", "eşkiya" suçuna dönüşmüştü...

Arkalarında TOMA'lar, coplar, gaz bombaları, boyalı sular ve kelepçeler

vardı...

Etrafları sarılan ve korkan gençlerden kimisi Divan Oteli'nin camlarına dayanmışlardı ve kapılar kapalıydı...

O iki küçük el çığlık çığlık kapının camındaydı...

*

Otel yönetimi şaşkındı...

Böyle hukuksuz, zalim ve ahlaksız bir ortamda, o çocuklara yardım etmek

özellikle işadamları açısından intihar sayılırdı...

Telefonlar işliyordu...

Bir ses otel yönetimine şöyle dedi:

"Açın kapıları..."

*

Mustafa Koç dün öldü...

Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana ülkenin en büyük sermayesinin, o gece yüreklerimizde inşa ettiği o “Önce insan olmak” değeri, en büyük yatırımıydı...

*

Sistem kapitalist ise; işadamlarının sorumlulukları, değerleri, ilkeleri, duruşları, ahlakları, tıynetleri yasalar kadar anlamlıdır...

Bir ülke, bir işadamlarının ölümüne ağlar mı?...

Ağlıyor işte...

*

Yoksul öğrencilerin yurtlarından, denizin dibindeki pisliğe... Kültür varlıklarının korunmasından, geleneksel sanatların yaşatılmasına kadar... Gelişmemişliği dert edinen ve bir tek gün adı yağmaya, talana, kire, pasa karışmamış sermayenin başındaki adamın son çektiği fotoğrafa baktım dün...

Havana’da gidip bulduğu Atatürk büstünün önü...

Yüzünde gurur...

KAYNAK: SÖZCÜ

Koç'un ölümünün Gülen'le alakası

ve Kılıçdaroğlu'nun talihi

Salih Tuna

Hayri abi elini nereye atmışsa ossaat elinde kalmış, nereyi tutmuşsa anında kurutmuştu.

Bir defasında, benim yüzümden dolar dalgalandı, benim yüzümden 5 Nisan kararları alındı, benim yüzümden deprem oldu, demişti de inanmamıştım.

Gelgelelim, hayat hikâyesini anlatmaya koyulunca, lan, dedim, bu nedir?!

Irak'a ihracat yapmaya başlamış, Körfez Savaşı patlak vermiş; inşaat işine girmiş, 17 Ağustos depremi vuku bulmuş; çok küçük yaşta ailesini kaybettiğinden mütevellit yetimhaneye verilmiş, evlat edinmek için onu yetimhaneden alan aile de yolda kaza geçirip ölmüş, lakin onun burnu bile kanamamış...

Hayri abi, "burnum bile kanamadı" dedikten sonra, elini yumruk yapıp, "ama nah şuram kanıyor" diyerek sol memesinin altındaki cevahire vurunca, içime nasıl oturdu anlatamam.

Gerçekten de öyle böyle değil, çok acayıpti.

Ondan mülhem bundan 16 yıl mukaddem, "Ters Adam" adlı bir senaryo yazmıştım.

Hatta merhum Kemal Sunal'la da "Balalayka" filmi öncesinde konuşmuştuk; döndüğünde kuvvetle muhtemel hayata geçirecektik.

Nasip değilmiş.

Malumunuz, “Balalayka”nın çekimlerine giderken uçakta kalp krizi geçirip aramızdan ayrıldı.

Ulan, dedim, adamın hayatından mülhem senaryo bile şappadak talihsizliğe uğradı; başımıza iş almayalım, kurtulalım şundan. Yakmaya da kıyamadım; uzak dursun benden, deyip, tavan arasına attım. O gün bu gündür başıma bir iş gelir korkusuyla dönüp bakmadım. (O vakitler bilgisayarla değil daktiloyla yazardık. Yani kaydı kuydu yok, fareler yemiş de olabilir. Şayet öyleyse o fareler de iflah olmamıştır.)

İki binli yılların başında Hayri abinin emekli olduğunu duydum. Duyduğuma da inandım, zira, o piyasadan çekilince, piyasalar rahatlamıştı.

Geçen gün yolda rastladım, (AK Parti hükümetini kastederek) sizinkiler, dedi, bana iş versin, yoksa piyasaya bir çıkarım, ekonomiyi bir daha toparlayamazlar.

Diyeceksiniz ki, lafı nereye getireceksin?

Değerli yazar Latif Erdoğan’ın, Zeynep Bayramoğlu kardeşimizin “ahaber”deki programında söylediklerine.

Hadi uzatın kulacığınızı da birlikte dinleyelim: “Kim Gülen ile irtibatta olursa siyaseten batır. Bakın bunu çok net söylüyorum, kendi ifadesi çünkü bu. Hatıralarında, bana anlattığı şeylerde var bu. ‘Kimi tuttuysak siyaseten battı’ diyor. İtikadım elverse şu anda (CHP’yi kastediyor) onu tutarım, onu batırırım ama itikadım elvermiyor diyor. İtikat meselesi haline getiriyor bunu. Ben diyorum ya, AK Parti’yi de Cenab-ı Hak kurtardı. Eğer o birliktelik devam etseydi AK Parti’nin de akıbeti bu olurdu. Bu bizim kırk senedir gördüğümüz şey. Kimi tuttuysa bitmiştir o. MHP de zor kurtuldu bakın,

uyarılarla kurtuldu. Devlet Bahçeli'yi onun için ben şans görüyorum. Cenab-ı Hak ona da sıhhat afiyet versin..."

Latif Erdoğan'ın demesine bakacak olursak (ki, istesenez bakmayın, sonuç ortada) MHP ve AK Parti ucuz kurtuldu...

Yazık ki yazık, Mustafa Koç kurtulamadı.

Türkiye'nin en büyük zengini; hastaneleri, özel doktorları, diyetisyenleri, sağlıklı yaşam koçları, o'su -bu'su her şeyi vardı ama maa- lesef sekte-i kalpten pat diye gitti. Işıklar içinde yatsın.

Diyeceksiniz ki ne alakası var?

Bence de yok.

Çünkü fakir, üzerinize afiyet, çok rasyonelim, de, hayat çok irrasyonel.

Fethullah Gülen malumunuz Mustafa Koç'a da el altmış, gönlünü kazanalım, falan demişti. "Ananas" gönderme muhabbetini biliyorsunuz; neyse, lafın dümenini oralara kırmayalım, ulusça acımız büyük, sırası değil.

Ne demişti Latif Erdoğan: "Kimi tuttuysa bitmiştir o!"

F. Gülen'in el attıkları demek ki büyük risk altında. Allah hepsinin yardımcısı olsun.

Mustafa Sarıgül'e bir el attı, adamcağızın hem Şişli elinden gitti, hem de siyasi hayatı bitti.

Hele Kemal Kılıçdaroğlu'na öyle bir el attı ki (yerel ve genel seçimlerde destekledi) zavallıcık o günden beri gün yüzü görmüyor.

"Talihsiz bedevi" anıştırmasına çok kızıyor ama kusura bakmasın, durum o derece vahim.

ORC anket yapmış, "Yeni Parti Meclisi ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun Genel Başkanlığı'ndaki CHP yapılacak ilk seçimde 1. parti olabilir mi?" sorusuna katılımcıların yüzde 93,6'sı "Hayır" cevabını vermiş,

daha ne olsun!

Geçen hafta bu köşecikte (ORC anket sonuçlarını açıklamadan 2 gün evvel) “Bir anket yapılsın” demiştim, “Paralel örgüt ve PKK’ya karşı mücadelede Erdoğan’ı mı Kılıçdaroğlu’nu mu destekliyorsunuz, sorusu CHP’li tabana sorulsun. Şayet... CHP’li tabanda, Erdoğan’ı destekleyenlerin yüzdesi Kılıçdaroğlu’nu destekleyenleri katlamayacaksa, ben bir şey bilmiyorum...” (18 Ocak 2016, Yeni Şafak)

Mezkur anket şirketinin sonuçlarına göre, PKK’ya yapılan operasyonlar için devleti katliam yapmakla suçlayan “akademisyenlere” destek veren Kılıçdaroğlu’ nun aksine, CHP’li seçmenin yüzde 86’sı teröre karşı yapılan operasyonları destekliyor.

“Devletin Paralel Yapı’yı etkisiz hale getirmek için gerçekleştirdiği operasyonları destekliyor musunuz?” şeklindeki soruya da, CHP’li tabanın yüzde 81,6’sı “Evet” cevabını vermiş.

E, ben ne demiştim?!

Bir şey biliyoruz ki, konuşuyoruz...

KAYNAK: YENİŞAFAK

Mustafa Koç

Emre Aköz

Mısır'ı yazıyor, çiziyor, konuşuyoruz. Gün geçmiyor ki Mısır'ı Türkiye ile Mursi başkanlığını da AK Parti Hükümeti ile özdeşleştirmeyelim. Mısır'da meydana gelen darbe ile yüksek düzeyde bir empati ve hatta duygusal bir bağ kuruyoruz. Ancak garip olan Türkiye'de darbe dönemlerinde verilmemiş tepkilerin Mısır'da Mursi yanlılarınca verilmesini diliyor, hatta duruşa geçtikleri direnişte onlara şehadet mertebesini vadedecek kadar ileri düzeyde cüretkarlıkta bulunuyoruz.

Ne var ki, söz konusu karşılaştırmalar iki ülkenin ekonomi-politiği ve sosyo-politik şartları ile Müslüman Kardeşlerin siyasi İslam tecrübelerine bakıldığında karşımıza farklı analizleri gerektirecek bir resim çıkıyor. Mısır'da bugün meydana gelen darbe Türkiye'de 1960 darbesinin şartları kadar ağır şartlarda meydana geldi. Ülke hem anayasa ve kanunlar çerçevesinde hem de ordunun devlet ve toplumla olan ilişkisindeki vesayeti bakımından Türkiye'nin 1960'lardaki halini anımsatmakta. Orduya güven Türkiye'de olduğu gibi çok yüksek oranlarda. Ancak Türkiye'den farklı olarak Mısır ordusu toplumundan kopuk, Mısır halkı ile merkez-çevre uzaklığında, elitist bir ordu olmadığı gibi dini ve dini faaliyetleri irticai faaliyetler olarak tanımlayan bir erk değil. Bilakis, Mısır ordusu, bütün Orta Doğu bilincinde İsrail ile savaşmış mücahit bir ordu. Dahası 2011 devriminde halkı ile bütünleşerek, ülkenin diktatörüne karşı halktan yana olmayı başarmış, dolayısıyla devrimin paydaşı bir ordu.

Diğer taraftan Mısır'ın şartları 1960larda gezerken reel zaman dilimi 2013'ü göstermekte. Dünya siyaseti “darbeler çağının kapanıp, demokrasiler çağının açıldığı” bir bin yılın ikinci onyıllık evresinde. Öyleyse devrim sonrası demokratik seçimlerle işbaşına gelmiş Mursi hükümetinin darbe ile devrilmeye kalkılması Mısır ordusu açısından Mısır'ın sosyo-ekonomik koşullarından çok daha geriye düşüyor. Zaman ve yer ilişkisi bağlamından bakıldığında darbeye boyun eğilmesi bu gerici düşünce ve yönetim sistemlerine boyun eğmekten başka bir şey değildir. Darbe hem Mısırlılar tarafından hem de dünyanın geri kalanınca en açık şekilde tanımlanmalı, kınanmalı ve kurulacak olan darbe hükümeti ile tüm siyasi ve diplomatik ilişkiler dondurulmalıdır. Böylece kurulacak çağdışı hükümetin eli kolu bağlanacak, bütün hızıyla kendini lav edecek ve yerini halkın iradesi ile oluşacak yeni yönetime devredecektir. Doğrusu bu bağlamda diğer ülkelere Mısırlılardan daha fazla görev düşüyor.

Müslüman Kardeşlerin siyasal İslam tarihine bakıldığında da Türkiye'deki siyasal İslam'ın geçmişi ile pek çok farklılıklar karşımıza çıkıyor. 1928 yılında Hasan el-Benna liderliğinde kurulan Müslüman Kardeşler hareketi bütün İslam alemindeki İslamcılık hareketlerine ilham kaynağı olmuş, söylem ve politikalarının belirlenmesinde fikri kaynaklık etmiştir. Özellikle 1960lardan sonra Türkiye'de cereyan eden tercüme hareketlerine pek çok Müslüman Kardeşler üyesinin düşünce ve eserlerinin Türkçeye tercümesi kaynaklık etmiştir. Türkiye'de Milli Görüş hareketi de hem Türkiye'deki hem de Mısır'daki baskı rejimleri nedeni ile Müslüman Kardeşler örgütü ile açıktan ilişki kuramadıysa da her zaman gizli bir dirsek temasında olmuştur. Ancak Müslüman Kardeşler Nasır döneminden, Sedat ve

Mübarek dönemlerine kadar her dönemde ağır baskılar ve yasaklamalar altında sadece sosyal bir örgütlenme olarak kalabilmiştir. Bu baskılar nedeni ile 2011 devrimine kadar siyasi parti örgütlenmesine gidememiş, bugüne kadar bir seçim beyannamesi yazmamış, parti programı hazırlamamış ve devlet mekanizmaları içerisinde tecrübe edinmemiş bir örgüt olarak karşımıza çıkmakta.

Türkiye ve diğer Müslüman ülke örneklerinde ise İslamcı hareketler siyasi bir parti olarak örgütlenmiş, sistem içi yer almış ve az ya da çok devlet ve yönetim tecrübesi edinmiştir. Özellikle Milli Görüş ve bugünkü AK Parti saflarında yer alan pek çok siyasi aktör için bu geçerlidir. Mısır'ın Müslüman Kardeşleri belki diğer bütün ülkelerdeki İslamcı partilerden daha güçlü bir örgüte sahip olsa da ağırlıklı olarak bir sosyal örgütlenme modelidir ve ülkede çok önemli dayanışma projelerine imza atmıştır. Diğer taraftan İslamcılığın felsefesi, itirazları, söylemleri ve izlemesi gereken politikaları üzerine yüklü bir külliyat oluşturmuştur. İlk siyasi partisi Özgürlük ve Adalet Partisini Nisan 2011'de kurmayı başarmış, bundan önce Mübarek döneminde son iki seçimlerde Türkiye'de ilk kez Necmettin Erbakan'ın 1969 seçimlerinde izlediği yolu izleyerek "bağımsız milletvekilleri" çıkararak Parlamente'ye girebilmişti.

Bu bağlamda Müslüman Kardeşlerin Mısır'da bugün meydana gelen olaylarda çok güçlü bir manevra kabiliyetine sahip olması beklenemez. 27 Nisan muhtırası ile seslendirilen askeri darbe girişimi karşısında Türkiye'de 27 Nisan muhtırasına gösterilen duruşu Mursi yönetiminden beklemek Mısır realitesine uymaz. AK Parti'nin 27 Nisan muhtırasına karşı sergilediği cesur karşı duruş uzun yıllar verilen sistem içi mücadelelerin, tecrübelerin ve tabii AK Parti içinde kurulmuş olan doğal koalisyonun bir neticesidir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer konu ülkenin ekonomi-politiğidir. Mısır ordusunun ekonominin her alanı ile bağı olması; turizmden, inşaat, bankacılıktan sanayie her sektörde varlık göstermesi orduyla toplumu da ister istemez organik bir bağ içerisine sokmakta. 28 Şubat'ta Türkiye'nin de karşılaştığı bu durum (Opet, TÜSİAD ile kurulan yakınlıklar vs) Mısır'da 'var olmayan' orta sınıf farkı ile karşımıza çıkıyor. Başka bir ifadeyle, 28 Şubat Türkiye'sinde orduya rağmen 1980lerden beri yükselmekte olan bir orta sınıf, küçük ve orta ölçekli işletmelerin çokluğu ve hatta medyadan sanayie hemen her alanda güçlenmekte-zenginleşmekte- ve söz sahibi olan muhafazakar bir kitleden söz edebilmekteyiz. Öyle ki 28 Şubat'ın ağır kuşatmacı şartları altında dahi kendi medyasında tüm itirazlarını dile getiren, hatta orduyu mahcup duruma düşürecek belgeleri yayınlayabilen bir kesim ve bu kesimin sözcüleri mevcuttu. Buna rağmen Türkiye'de İslamcılar, muhafazakarlar veya toplumun geniş kesimleri darbeye bugün Mısırlılardan bekledikleri gibi bir karşı duruş sergileyememiş; kanlı bir Türkiye geride bırakmaktansa yumuşak bir geçişi tercih etmişlerdir. Ve kim ne derse desin bu bilinçli bir tercihtir.

Bugün ekonomik bağımsızlığını ve gücünü yakalayamamış Mısır halkının darbe karşısındaki duruşu ancak bir onur savaşıdır. Üstelik ekonomik gücü olmayan bu kitlelerin onur savaşı çok daha kutsaldır. Ancak çok ciddi bir tehlike beraberinde gelebilir. Mısır'ın içine çekilmeye çalışıldığı iç savaş senaryolarında birileri bu kitlenin eline silahı tutuşturabilir. Zira karşınızda eli silahlı bir ordu var. Silaha karşı direnmek bir an gelir ki silahla olabilir. Sağduyusuna bu bağlamdaki derin tecrübesine güvendiğimiz Müslüman Kardeşler içerisinde bile denize düşüp bu yılana sarılacaklar çıkabilir.

Zaten “radikal İslam” olarak dünya kamuoyuna her dakika lansmanı yapılan bu imaj eli silahlı bir MK üyesi ile perçinlenmeye çalışılabilir. Suriye’de Batı tarafından desteklendiğine inanılan Esad karşıtı muhaliflerin bile insan boğazlayan görüntüleri servis edilmedi mi? Esad düşerse yerine geleceğinden korkulan “radikal İslamcılar” ın korkusundan Esad’ın gitmesi geciktirilmiyor mu?

Bütün bunlar hesaba katıldığında Müslüman Kardeşlerin darbe-ye karşı duruşunun Mursi’nin serbest bırakılması karşılığında önümüzdeki seçimlere katılmayacağını ilan etmesi düzeyine kadar çekilebileceğini düşünüyorum. Böyle aklı selim bir duruş Müslüman Kardeşleri bugün olduğu gibi uzun vadede de Mısır siyasetinin vazgeçilmez bir siyasi aktörü yapacağı gibi onun Mısır’ın bugünkü ağır ekonomik ve politik koşullarından sıyrılıp çıkmasına da yardımcı olabilir. Konunun pek çok uzmanı daha önce de keşke bu ilk seçimlere Mursi girmeseydi, bu enkazın yükünü çekmeseydi derken aslında bugünün fotoğrafını çekiyordu.

Yıllarca mensuplarının zindanlarda çürüdüğü ve büyük bedellerle bugünlere gelmiş, bütün Müslüman ülkelerdeki İslamcılık hareketlerine önderlik etmiş Müslüman Kardeşler hareketinin şanlı tarihine gölge düşmesine sebep olacak silahlı bir direnişe dönüşmek Müslüman Kardeşler için hazin bir son olur. Bir de bu gözle görmeye çalışalım!

KAYNAK: SABAH

Mustafa Koç'un en büyük başarısı

İsmet Berkan

NEDİR başarının tanımı? 'Hayat başarısı' dediğimizde neyi anlamalıyız?

Maalesef epey bir süreden beri 'Hayat başarısı'nı parayla ölçen bir kültürün etkisi altındayız. Pek çok kişiye göre, en çok parayı kazanan en başarılı.

Peki ama ya adınız Mustafa Koç'sa ve daha doğduğunuz gün torunlarınız dahil harcayıp bitiremeyeceğiniz kadar büyük bir servetiniz olduysa? O zaman başarıyı nasıl ölçeceğiz?

*

Ben, hayatta başarı hedefi olarak para kazanmanın değil başka şeylerin öğütlendiği bir evde büyüdüm; anne-babamın paraya ihtiyacı olmadığından değil, vardı, hayatları boyunca annem de babam da çalıştı ama bana 'başarı' diye para dışında başka tatmin yollarının da olduğu öğütlendi hep.

Bilimde, sanatta, insanlığa hizmette, yazıda, düşüncede elde edilecek tatminin dünyanın parasını kazanmakla elde edilemeyeceğine inanan biri olarak büyüdüm, kendi çocuklarıma da bunu anlatmaya çalışıyorum.

Az da olsa tanıdığım Mustafa Koç, bence hayatta başarılı olmuş bir insandı.

Başarısı, kazandığı parada veya yönettiği şirketleri büyütmesinde değildi sadece.

Sırf Koç Holding'in onun sorumlu olduğu dönemde nereden nereye geldiğine bakmak bile onun iş hayatında başarılı olduğunu göstermeye yeter zaten.

Ama tam da mesele bu: Mustafa Koç, iş hayatından, sadece 'Koç' algısından ibaret biri değildi.

Türkiye'de az rastlanır bir şey, keşke daha yaygın olsa. Bir kere Mustafa Koç hobi sahibiydi. Yaşamı boyunca türlü çeşitli sporları epey ileri seviyede yaptı. Bazılarından yaşı, bazılarından da ailesinin fazla riskli bulması nedeniyle vazgeçti ama her vazgeçtiğinin yerine yeni bir merak ekledi.

Hayatını dolu dolu yaşadı. Dostluklarını dolu dolu yaşadı. 'Ne yaparsan yap aşkla yap' derdi hemen hemen herkese.

Eminim üzgün, düşünceli, gergin, sıkkın, bıkkın anları da olmuştur ama benim kısacık sübjektif gözlemim başka pek çok kişinin gözlemleriyle uyuyor: Hep güler yüzlüydü, hep olumlu taraftaydı.

Birkaç hafta önce bir yerde karşılaşmış, ayaküstü sohbet etmiştik. Hep geleceğe bakıyordu, işten güçten veya siyasetten değil hayattan

konuşmak istiyordu.

Hayatının en önemli parçası kuşkusuz işiydi ama iş demek aynı zamanda aile demektir, sadece kan bağıyla olan ailesi de değil, bütün Koç Grubu, bayileri de dahil, onun ailesiydi.

Topluma ve dünyaya faydalı olmaya çok önce karar vermişti. O yüzden, başında bulunduğu holdingin gücünü de kullanarak her yıl yeni bir sosyal sorumluluk alıyor, onu sürdürmeye çalışıyordu.

Sahiden açık kafalı biriydi; söze itirazla ve söylenen şeyin neden olmayacağını anlatmakla başladığını ben bilmiyorum. Dinlemesini bilen, dinlediği şeyden olumlu bir netice çıkarmaya çalışan tarafı çok güçlüydü.

Hayatı dolu dolu yaşadı. Hayatının merkezi kendi çekirdek ailesiydi. Eşi, çocukları, kardeşleri, annesi, babası...

Mustafa Koç hep iyi hatırlanacak; çünkü kalbi tertemiz, iyi bir insandı. Nur içinde yatsın. Geride kalanlara Allah dayanma gücü versin.

KAYNAK: HÜRRİYET

Mustafa Koç'un ardından...

İlber Ortaylı

Perşembe günü kaybettiğimiz Mustafa Koç mütevazıydı. Farklı bir eğitim görmüştü. Dünyayı gezmek, coğrafyayı tanımak gibi toplumumuzda az rastlanan vasıfları vardı

Perşembe sabahı Koç Ailesi'nin üçüncü kuşağının önde gelen üyesi, Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Koç ani bir kalp durmasıyla hayattan ayrıldı. Koç Ailesi'nin benim en az görüşebildiğim ferdiydi ama her zaman sıcak bir görüşme yaptık.

Mustafa Koç mütevazı bir insandı. Belki bu niteliği dolayısıyla huyu suyu kendine benzeyen, İzmir'in en eski, Avrupa kökenli ailelerinden Giraud'ların kızı Caroline ile evlenmişti. Caroline Giraud ve Mustafa Koç herkesin sevdiği bir çifttir. Türkiye'nin entelektüelleri ve sermaye sahipleri arasında çokça görülen sabırsızlık, karşısındakine yer ve söz hakkı tanımama gibi kusurlardan çok uzaktırlar. Üstelik bu şehrin kültür hayatında önemsenecek katkıları olduğu biliniyor.

Türkiye'nin gelişimi ile anılan bir aile

Mustafa Koç değişik eğitimliydi. Avusturya Lisesi ve İsviçre, sonra ABD'de George Washington Üniversitesi'nde işletme okudu. Koç Ailesi'nin üçüncü kuşağının en çok dikkat ettiği husus çok dilli bir

eğitimidir. Dünyayı gezmek, coğrafyayı tanımak gibi toplumumuzda az rastlanan vasıfları vardır. Mustafa Koç'un Afrika fotoğrafları albümü dikkate değer bir çalışmadır.

Koç Ailesi Türkiye'nin iktisadi gelişimiyle birlikte anılır. İmparatorluğun Ankara vilayeti bugünkü Kayseri ve Kırşehir'i de içerirdi. Dolayısıyla hem vilayetin içindeki Kayseri gibi şehirler hem de Ankara'nın kendisi bizim tarih kitaplarında öğrendiğimiz toz toprak içindeki hareketsiz yerler değildir. Zengin ve bereketli bir coğrafyanın ortasında olmadıkları açıktır fakat kaliteli tahılı 19'uncu asrın demiryolu politikasıyla açılımı sağlamıştır.

Vehbi Koç'un bakkallığı, vilayetin küçük merkezinde eşraftan bir delikanlının boş durmaması ile ilgili bir faaliyet olmalı; zira çok erkenden gelişen başkentin inşaat işlerine el attı. Üstelik inşaatla başladığı iş hayatını inşaatla da bitirmedi. 1940'larda dış ticaret, 1950'lerde endüstrileşme hareketinin içindeydi. Turizme de önemle el atanlardandı. Nitekim Divan Oteli 1960'larda Türk iş hayatına soktuğu holdingin içinde değildir.

Koçların ikinci kuşağı universal düzeyde eğitim alan üyelerdi. Suna Kıraç gibi dosyasına ve projelerinin takibine hakim bir holding yöneticisi Türk müteşebbis sınıfında bugün bile az görünür. Bu dönemde Koç Ailesi eğitim ve sanata da yöneldi. Koleksiyonlarını müzede toplama dönemi başladı. İhtisasa ve aile üyelerinin kendi koleksiyonlarına göre Koç Ailesi'nin müzeleri birkaç tanedir.

Ömer Koç'un başvuru kitapları yanında nadide baskılar koleksiyonu ve modern sanat eserlerini içeren koleksiyonları artık beynelmilel ilgiyi çekmektedir. Rahmetli Sevgi Gönül, İznik çinileri üzerindeki toplamaları ile başka koleksiyoncuların da ilgisini çekti. O derece ki Katar Müzesi hazırladığı "İznik Çini Eserleri" kataloğunu ona ithaf ederek bastırmıştır. Üçüncü kuşak ikinciden işletmeciliğin yanında kültürel hayata katkı faaliyetlerini de devraldı.

Siyasi tartışmalarda kanaatlerini belirttiler

Türkiye'de siyasi kanaatini belirtme ve vaziyet alış yönünden işadamları, bir ölçüde haklı olarak hükümetlerin karşısında çok ürkektirler. Bu alanda Koçların daha dik durduğu gözlenir. 2013 Gezi Olayları sırasında tehdide varan tenkitlere rağmen sokak çatışmalarında yaralanan ve gazdan zehirlenenler Divan Oteli'nin lobisine alındı ve ilkyardım müdahalesi yapıldı. Dengeli ve soğukkanlı kabul rağmen bazı konularda duruşunu devam ettirdi.

TÜSİAD içindeki politik yönelim tartışmalarında kamuoyuna kanaat belirtmede Koç Ailesi'nin özgün bir yeri vardır, bu onlara toplumda işadamları olarak daha çok sempati sağladı. Mustafa, Ömer ve Ali Koç'un anneleri Çiğdem Simavi de bu toplumda sevilen, gönüllü yardımcıları çok, sanat faaliyetlerini yürüten bir simadır. Koç Üniversitesi başta olmak üzere, Koç Özel Lisesi, müzeler, vakıf okullar ve üniversitelerdeki bağış kurumlar bunu göstermektedir. Mustafa Koç'un ani ölümünde bu sempati açıkça gözlemlendi. Allah rahmet eylesin.

KAYNAK: MİLLİYET

Ailede Ölüm

Hasan Bülent Kahraman

Mustafa Koç'un vakitsiz, gerçekten çok iç acıtan ölüm haberi ulaştığında James Agee'nin bu yazıya başlık seçtiğim roman adı aklımdan geçti. Derken haber Türkiye'yi boydan boya sar(s)arken bize hayli zamandır unuttuğumuz bir araya gelme refleksimizi hatırlattı. Bu çok ilginç bir durumdu. Mustafa Koç ne bir futbolcuydu ne bir dizi oyuncusu. Gene de herkes bu ölümü benliğinde yaşadı.

Ülkenin en zengin insanının ölümü karşısında duyulan bu teessürün daha derin anlamları olmalı. Hele ki, Türkiye, servet ve sermaye denen kavramlara bugün bile bunca uzak ve bunca yabancıyken... Biz zengini az, sermayesi olmayan, servetten korkan bir toplumuz. Buna rağmen Mustafa Koç'u toplum bağına basmış. Nedenini uzun bir parabol çizeerek anlatayım.

Gösterilen ilginin ve duyarlılığın başında bu ölümün Koç ailesine, temsil ettiği tarih ve sanayi birikimine duyulan saygı geliyor. Vehbi Koç'la başlayan bu muazzam serüven ne yazık ki, ortada bulunan tüm kitapları üst üste koysanız da göreceksiniz ki, yeterince bilinmiyor. Eldeki malzeme 1920'lerde başlayan o tarihi anlatabilmekten çok uzaktır.

Bu tarih her boyutuyla etkileyicidir. Babamın Koç şirketleriyle avukatlık ilişkisi içinde bulunmasından yararlanarak bir keresinde bir araya gelip Vehbi Koç'a, o zamanların verdiği pervasızlıkla, 'bunca işi yapacak bunca akli nereden buldunuz' diye sorduğumda bana 'benim bir

tek aklım vardı: akıllı insanları bulmak, akıllı insanlarla çalışmak' demişti.

O akıllı insanlar, 1980'lere kadar hep devlette yetişmişti. Gene, bir başka konuşmada, ilk defa yazıyorum, 'devlette yükselmiş bütün yetenekli insanlarla çalıştım, bir tek Demirel'le olmadı, o da Başbakan oldu' demişti. Meğer Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünden ayrıldıktan sonra hemen ona teklifte bulunmuş. Demek ki, 'akıllı insanla çalışmak' önce onu bilmeyi, bulmayı gerektiriyor. Vehbi Beyde önce bu büyük deha vardı.

Yakup Kadri, Panorama isimli romanında Anadolu'daki insanların servet ve zenginlikle bir garip ilişkisi olduğunu belirtir. Zengin kendisini yoksul, yoksul kendisini varıl gösterir der. Bu üstünde çok düşündüğüm İslam ahlakından ve dünyayı kavrayışımızdan gelen bir 'asimetri'dir ve hayatımızın her noktasında mevcuttur.

Vehbi Koç Bey bu asimetriyi kullandı ama onu yozlaştırmadı. Toplumun içinden çıkmış, onunla iç içe bir insan kimliğini zorlamayla değil, gerçekten onu yaşayarak oluşturdu. (1960'ların Erdek yılları. Her akşamüstü kaldığı motel- pansiyon arası çok mütevazı yerin bahçesinde oturan Vehbi Beyin 'herhangi bir insan' olarak portresi...)

Döneyim bıraktığım yere. Üçüncü kuşak, Mustafa Koç, elbette farklı olacaktı. Yoksa yanlış yapardı. Türkiye artık başka bir dünyaydı. Dünya da alabildiğine değişmişti. Buna rağmen Mustafa Koç, hiç kendisini zorlamamasına, hiç kendisini saklamamasına rağmen hayatın içinde, toplumun bir parçası olarak yaşadı ve onunla bütünleşti. Kimse onu, servetini yadırgamadı.

Bunu ancak sahip olduğunuz serveti kendi içinizde aşmışsanız,

kendinizi, onun üstüne çıkararak özgürleştirmişseniz yapabilirsiniz. Bu şekilde içselleştirilmemişse, samimiyet olmaz. Halk onu anlar ve dışlar. Mustafa Koç, tam da bunu başarmıştı. Hem büyük bir işadamlığı gücü göstermiş, yeteneğini, dirayetini kanıtlamış hem de kendisi olmayı bilmişti.

Vehbi Bey 100 yaşına yakın vefat etmişti. Mustafa Koç, 55 yaşında, neredeyse onun yarı yaşında. Hayatın gitgide daha zalimleştiğinin bir işareti mi bu?

KAYNAK: SABAH

MUSTAFA KOÇ

Yılmaz Özdil

Eş anlamlı bilinir ama...
Zengin olmak başka şeydir.
Varlıklı olmak başka şey.

*

Her zengin, varlıklı değildir.

*

Zengin...
Para, mal, mülk istifler.
Hayatı ıskalar.
Varlıklı...
Bilim, kültür, sanat biriktirir.
Hayatın tadını çıkarır.

*

Zengin, ömrü boyunca kaç paraysa öder, çiçek satın alır.

Varlıklı, hayatı kırmızı karanfil gibi yakaya takabilmektir.

*

Zengin, kabarık cüzdandır.

Varlıklı, yüklü hobidir.

Zengin, sahip olduğunun esiridir.

Varlıklı, edindikçe özgürleşir.

*

Zenginin banka hesabıyla beraber egosu da büyür, burnundan kıl aldırılmaz, tepeden bakar, kendini kaf dağında görür... Dağlar kadar servetine rağmen, halkın nazarında mütevazı kalabilmektir varlıklı.

*

Zengin, alt tarafı sıfattır.

Varlıklı, karakterdir.

Zengin, kaypaktır, yalakadır.

Varlıklı, siyaset üstüdür.

*

Zengin, nalıncı keseridir.
Topluma duyarsız kalabilir.
Varlıklı, etrafa yararlıdır.
Farkındadır.

*

Zengin, hep alır.
Varlıklı, vermesini de bilir.

*

Maganda zengin, dolu.
Cahil varlıklı göremezsiniz.

*

Zengin, lisan bile bilmese, bavulu kapıp kaçmaya müsaittir.
Varlıklı, dünya vatandaşıdır ama, yerlidir, millidir.

*

Zengin olmadan da varlıklı olunabilir ama... Maharet, hem zengin olup, hem Mustafa Koç olabilmektir.

*

(Para bazen cesur insanları bile satın alabilir, cesareti asla alamaz. Caroline Koç mesela... En son, değerli ağabeyim Levent Kırca'nın cenaze töreninde görmüştüm. Sadece camiye taziyeye değil, toprağa vermeye kabristana kadar gelmişti. Levent Kırca'nın eşi Aslı Çetiner'in arkadaşıydı. "Zengin" tabir edilen pekçok korkak, aman benim ismim Levent Kırca'yla aynı haberde geçmesin diye ortadan kaybolurken... Mustafa Koç'un eşi, ne derler diye düşünmemiş, Türkiye'nin "en varlıklı ailesi"nin ferdi olarak, son görev için arkadaşının yanında olmuştu. Çünkü, usta sanatçıya, arkadaşına ve kendisine olan saygısı, elalem ne der endişesinin çok üstündeydi.)

*

Mal da yalan, mülk de yalan, var biraz da sen oyalan...
Zenginlik geçicidir.

*

Varlık ise, bakidir.

*

Zenginin cenazesi kalabalık olur ama, gözyaşı yoktur.

Kendisiyle hiç tanışmamış insanların Mustafa Koç'un ardından hissettiği samimi üzüntünün sebebi, artık aramızda olmamasına rağmen, hayatımızdaki varlığı'dır.

KAYNAK: SÖZCÜ

Türk sanayisi ve Koç Ailesi

Vedat Bilgin

Yoğun bir tartışma başlamıştı. Tartışmayı başlatan, olayın fitilini ateşleyen bir romandı. Şimdilerde pek popüler olmayan Erol Toy'un 'İmparator' adlı romanı, Türk sanayileşmesi ile ilgili bir aile hikayesiydi. 70'li yılların etkileyici 'Yön' çizgisinde bir bakış açısıyla 'montaj sanayinin' nasıl ortaya çıktığını, daha doğrusu devletin kapitalist yerleştirme modelinin yol açtığı olaylar etrafında 'İmparator'un nasıl geliştiği anlatılıyordu. Dönemin politik ortamı, hakim bakış açısı içinde bu roman uzun süre en çok satan kitaplar listesinin başında yer aldı.

O zaman gazetelerin kitap sayfası veya kitap eklerinde yapılan yorumlarda, aslında anlatılan hikayenin Koç'un yani Vehbi Bey'in hikayesi olduğu yazıldı, çizildi. Çok geçmeden Vehbi Koç imzasıyla yayımlanan 'Hayat Hikayem'le bizzat Vehbi Bey, hakkında yazılıp konuşulanlara, yazılanlardaki çarpıtmalara, gerçek dışı ithamlara böylece cevap vermiş oluyordu.

Yerli sanayi

Demokrat Parti'nin 1950'den sonra geri kalmış, yoksul köylü toplumunu kente ulaştırmak için başlattığı alt yapı çalışmaları ve özellikle karayolu ulaşımının sağladığı imkanlar, Marshall planı çerçevesinde modern tarım araçlarının köylere girişinin yarattığı ivmeyle buluşunca tarımsal yapıda değişim başlamıştı. 27 Mayıs Darbesi,

bu sürecin siyasi olarak önünü kesmiş olsa da, toplumsal değişim devam etmiştir. 1965'ten sonra Adalet Partisi yeniden DP'nin izlediği ekonomik politikaları devam ettirecektir. İşte 1970'lerde yükselmeye başlayan sanayi kuruluşları bu politikaların neticesidir.

Bir taraftan devlet kamu iktisadi kuruluşları vasıtasıyla arka arkaya petro-kimya, demir-çelik başta olmak üzere temel sanayileri kurmaya çalışırken, diğer taraftan da özel sektör dayanıklı tüketim malları başta olmak üzere, muhtelif tüketim ürünlerini imal etmeye çalışmaktadır. İzlenen 'ithal ikamesi stratejisi' gereği, bebek endüstriler yüksek koruma duvarları tarafından korunarak 'yerli bir sanayinin' kurulması hedeflenmektedir. Türkiye döneminin Soğuk Savaş ortamında, iki kutuplu dünyada 'karma ekonomi' diye bilinen bir düzen içinde, devlet ve özel sektörün yan yana çalışmasını öngörmektedir. Bu düzen, aslında Türkiye'ye özgü bir sistem değildir ve birçok kapitalist ülkede zaten uygulanmakta olan bir modeldir. Burada devletin ekonomik olarak iki görevi ön plana çıkmaktadır. Bunlardan biri, özel sektörü korumak geliştirmek, rant tahsis etmek, diğeri; kamu kuruluşlarının ara mal üretimiyle özel sektörün desteklenmesi, ucuz girdi temini ve elbette alt yapısının hazırlanması.

Bir aile bir tarih

Koç ismi Türk sanayileşme modeli içinde önemli yeri olan, sanayi kuruluşlarına öncülük eden bir ailenin adıdır. Türkiye'nin 'devletçi kapitalizm' diye isimlendirdiğimiz sanayileşme politikaları çerçevesinde ortaya çıkan sorunlar, şüphesiz onların içinde yer aldığı sistemin bir parçasıdır. Bu politikaları birçok yönüyle eleştirmek müm-

kündür. Rahmetli Özal ‘aşırı korumacı ithal ikamesinin’ ‘montajdan sanayiye geçişin’ önünü kestiğini belirterek ‘dışa açık bir rekabet düzenlemesi’ ile sorunu çözmeye yönelmişti. Yapısal dönüşüm kolay bir iş olmadığı gibi, ona uyum sağlamakta kolay değildir.

Koç topluluğu, Türkiye’nin son yıllarda ekonomide dışa açık büyümeye geçiş sürecinde aldığı mesafeye rahmetli Mustafa Koç yönetiminde katıldı, değişime uyum sağlayarak marka gücünü artırmayı başardı. ‘Ülkem varsa ben de varım’, ‘meslek lisesi memleket meselesi’ gibi sosyal sorumluluk projelerini üstlendi. Tabutuna örtülen Osmanlı sancağı, üzerindeki ‘Hak ve hakikat olan, kainatın sahibi Allah’tan başka ilah yoktur’ ibaresiyle, Cumhuriyetin yetiştirdiği en büyük sanayici ailenin tarihinin nereden gelip nereye gittiğini vurgular niteliktedir. Ve halk da, işçileri de onu çok sevdiğini göstermiştir.Allah Rahmet eylesin..

KAYNAK: AKŞAM

Bir ibret bahsi olarak Mustafa Koç'un ölümü...

Fatma Barbarosoğlu

Geçtiğimiz haftayı medya en ziyade ölümler üzerinden gördü.

İş adamı Mustafa Koç; romancı, eleştirmen akademisyen Prof. Dr. Tahsin Yücel; siyasetçi Kamer Genç artık “burada” değil.

Her ölüm merhuma duyulan yakınlık üzerinden acının rengini taşır.

Her ölüm artık “burada olmayan”ın bıraktıkları üzerinden “değerlenir”.

Geçtiğimiz Çarşamba fakirlerle zenginlerin arasındaki uçurumu ve göçmenlerin hayat şartlarını merkeze alacak olan Davos zirvesi yapıldı. Merhum Mustafa Koç da zirvede konuşma yapacaktı. Ölüm meleği, bütün konuşmaları iptal etti.

Her ölüm yüzlerce ibreti saklar. Ne ki biz faniler bu ibreti her ölümden göremeyiz. Mustafa Koç'un fanilere göre zamansız, alın-daki yazıya göre çoktan verilmiş randevu olarak gelen ölümü, ne vakittir “sadece zenginler ölür” önermesine iman etmeye kalkanları derinden etkiledi:

“Kendi özel hastanesi vardı, ama ilk müdahale evine en yakın devlet hastanesinde yapıldı.”

Mustafa Koç'un “vakitsiz gelen ölüm”ünden benim çıkarttığım ilk ibret “özel”e gösterdiğimiz itina ile “genel”e gösterdiğimiz itinanın birbirine denk olması üzerinden oldu.

Zenginler kamu kurumlarına, benim ve ailemin bir gün muhakkak

ihtiyacı olur diye itina göstermek zorunda.

Merhumun arkasından söylenenler bendenize genellikle “The Final Cut” filmini hatırlatıyor. Gidenin geride bıraktıkları, nasıl hatırlanmasını istiyorsa öyle hatırlatılır diyen bir önermeye sahipti “The Final Cut” /Son Kurgu filmi.

Gazetelerde Mustafa Koç’un hayırseverliği ile ilgili olarak pek çok şey yazıldı. Biraz sonra okuyacaklarınız birinci elden bir tanığın bendenize iki yıl önce anlattıklarına dayanıyor.

Anadolu yakasında bir trafik kazası oluyor. Kazada delikanlının beyni dışarı çıkıyor. Acile götürülüyor, yoğun bakım ünitesine alınıyor delikanlı. Fakat babası asgari ücretle çalışan bir işçi. Fakirliğinin içinde ne oğlunun masraflarını karşılayacak bir gücü ne de dayanacak bir kimsesi var. Deniz kenarına gidiyor dilinde dua ile isyan arası bir cümle: “Ya bana bir çare bul Allah’ım ya da ben oğlumdan önce vereyim bu canı.”

Sahilde denize atlamak ile atlamamak arasında gidip gelirken bir motor yanaşıyor. Mustafa Koç seslerini duyuyor acılı baba. Derken kendini Mustafa Koç’un önünde buluyor. Böyle böyle diyor sen gelmeseydin ben canıma kıyacaktım. Sen geldin sana anlattım. Oğlumdan şefkatini esirgeme.”

Esirgemiyor Mustafa Koç. İki yıldır süren masraflar Mustafa Koç’un hanesinde kayıtlı idi.

II

Ali Koç, bir kapitalist olarak kapitalizme getirdiği eleştiriden bu yana gündemimde. Geçen haftanın gündemi ölümler üzerinden gelmeseydi bugün okuyacağınız yazı Ali Koç’a dair olacaktı. Serbest piyasa ekonomisini düzeltecek olan fakirler değil, kapitalistlerin biz-

zat kendisi. Onun için Ali Koç'un eleştirisini önemsiyorum.

Yazıların da nasibi var. Ali Koç'un kapitalizme getirdiği eleştiri üzerinden bendenizde algıda seçicilik oluştuğu için olsa gerek ağabeyinin vefatı ile ilgili olarak söyledikleri de hafızamın kayıtlarına geçti. Mustafa Koç'un ardından herkes "Spor yapmasa idi, o kadar hızlı kilo vermese idi keşke" diye cümleler kurarken acılı kardeş Ali Koç kadere iman bahsindeydi: "Alnına ne yazıldıysa o. Ağabeyim çok sağlıklıydı."

Alnımıza ne yazıldıysa...

III

Yazıyı bitirdim. İki yıl önce dinlemiş olduğum hikayeyi doğru hatırlayıp hatırlamadığımı test etmek üzere hatırayı nakleden şahsiyete okudum satırlarımı.

Meğer hikayenin öznesi Mustafa Koç değil Ali Koç imiş.

Yazıların kaderi beni her zaman çok etkiler.

Bu yazı Mustafa Koç'un vefatına rağmen Ali Koç'a dair oldu... Allah hepimize hayırla anılacağımız güzel ameller yapmayı nasip etsin.

> DÜBAM DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

Köşe Yazarlarının Gözünden: Mustafa Koç

> 2016 ŞUBAT
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

